

Manuel Cuyàs / Xavier Bosch: "Ens cal buscar universos mediàtics propis"

Xavier Bosch, director d'Àgora de TV3 i autor de *Se sabrà tot* – darrer premi Sant Jordi – i Manuel Cuyàs, el periodista d'El Punt que ajuda a redactar les memòries a l'expresident Pujol, reflexionen sobre alguns dels aspectes més problemàtics que afecten la professió. Com influeixen les pressions externes als periodistes? Quin futur espera als diaris en paper? I quin rol jugarà Internet en la informació del futur? Les seves respostes no sempre coincideixen, tot i que ambdós estan d'acord en les parts més essencials que sustenten aquest ofici.

Text: Jordi Rovira / Fotos: Sergio Ruiz

Diàleg publicat a la revista Capçalera, número 146

Xavier, als darrers premis de Santa Lúcia vas obtenir el Sant Jordi amb *Se sabrà tot*, una novel·la sobre un director d'un diari que dimiteix, cosa que, inevitablement, recorda quan estaves al capdavant de l'Avui. Ja has dit nombroses vegades que és una ficció i que no es tracta d'una venjança. També has parlat d'una "professió amenaçada".

Xavier Bosch- Cada vegada és més un ofici amenaçat. La gran pregunta és si les empreses periodístiques estan a l'alçada per mantenir informada la ciutadania. La resposta és que sovint les pressions acaben repercutint en la feina del periodista, qui maldaria per explicar allò que veu i que, en canvi, ens acabem autoregulant i autocensurant perquè veiem que hi ha coses que no podrem publicar. Així, estem perdent independència i, per tant, és un ofici amenaçat. Hi ha un concepte encara no formulat com és la publicitat preventiva, empreses que posen anuncis als mitjans perquè davant una notícia negativa sobre ells aquesta no es doni o, si es dona, ocupi un breu enlloc de la mitja pàgina o la portada que mereixeria. És una tàctica legítima que utilitzen immobiliàries i companyies aèries que no van prou bé. Això implica pàgines senceres de publicitat que laminen la independència del mitjà.

Manuel Cuyàs- Jo ho matisaria. Això no és pas d'ara. Sempre hi ha hagut pressions del poder, dels anunciants. El diari ha de viure de la publicitat de les immobiliàries, de la Caixa, etc. i, per tant, hi ha un equilibri amb el qual has de comptar. I una de les feines del periodisme és defugir aquestes pressions. Efectivament, l'empresa periodística és molt presonera de la publicitat i si aquest equilibri es trenca llavors ja no estem fent un diari, sinó un producte aprimat sense investigació. Aquí l'empresa ha de ser forta, viure com millor pugui de la venda del diari i saber plantar cara a les pressions.

XB- Però ens fem respectar poc. Perquè el periodista de la secció de Barcelona explica al cap de secció que veu un indici de marro amb l'hotel que es volia construir al davant del Palau de la Música, el cap de secció ho diu al director, que ho publica. Encara que, llavors, l'empresa editora respon al director que no toqui gaire els ous a en Fèlix Millet perquè està a l'Agrupació Mútua, que posa anuncis, i perquè el Palau també s'anuncia. I també és un ofici cada cop més amenaçat per la proliferació de gabinets de comunicació d'empreses, partits polítics i personatges. Està molt bé perquè donen feina a periodistes però afegeixen als mitjans una pressió difícil de suportar. Perquè la feina d'aquesta gent és que tot allò que surti del seu partit polític, empresa o senyor que representen sigui sempre positiu. És un marcatge que fins fa pocs anys no hi era. Ara, tothom, per petit que sigui, té una empresa que li porta la comunicació. I els periodistes que hi treballen ho fan tan bé com poden però s'han passat a l'altra banda!

MC- Hi estic d'acord. Trobo molt negativa la proliferació de gabinets, el que passa és que el periodista no és tant que estigui amenaçat, sinó que ha de fer un sobreesforç, treballar més per buscar altres fonts d'informació perquè com més filtres li posin més ha d'intentar evitar-los. Ara bé, el que diu en Xavier no ens ha de fer pensar que la professió periodística no té futur. Precisament, perquè hi ha tants filtres i tanta informació falsa sense contrastar a la Xarxa necessitem periodistes encara més ben preparats. La professió és més essencial que mai, malgrat que el futur dels mitjans convencionals estigui en perill. Una cosa és el futur dels mitjans i l'altra el del periodisme.

XB- A les facultats de Periodisme s'ha d'ensenyar a tenir criteri sobre les coses, però també a tenir un parell de collons. És molt important tenir criteri i saber perquè fas les coses. Per exemple, els gabinets de comunicació s'han adonat que la manera d'ensenyar els seus productes és convidar els periodistes a la inauguració d'un nou producte en una fàbrica a Tòquio. I tots amb avi cap allà! He viscut dues experiències molt clares en els consells de redacció de l'Avui i el de TV3, en què els caps de secció, davant d'aquests "pessebres", amb una integritat absoluta, es plantegen: si fem el viatge ens servirà per tenir el que volem?; tindrem una informació millor o contactes per a una altra possible informació? Si respon afirmativament, et planteges viatjar; ara bé, si no és així, i a més després és obligat fer l'article laudatori, llavors no es fa el viatge. I penso que aquí ho estem fent prou bé. No ens fan combregar amb rodes de molí a canvi d'un "pessebre", un viatge o un regal.

MC- El Punt això també ho té molt acusat, perquè en ser un diari de proximitat reps pressions de proximitat, ja que te'ls trobes pel carrer, a la botiga on vas a comprar... Malgrat tot, ens n'hem sortit bastant bé i hem format periodistes de proximitat que saben separar la relació personal amb l'alcalde del fet que sigui un polític. Això és molt complicat. I de la mateixa manera que nosaltres ho hem separat, en els mitjans grans també ho poden fer.

Estaríeu d'acord que, arran de l'aparició d'Internet i de la crisi econòmica, la premsa escrita és el sector més afectat? Perquè en el sector de la televisió es parla de canvi de model de negoci, mentre que el debat entorn dels diaris és si desapareixeran o no.

XB- Jo crec que la premsa de paper continuarà. Les hipòtesis més catastrofistes a *The Vanishing Newspaper*, un llibre del periodista nord-americà Philip Meyer, apunten que al 2043 es vendrà el darrer diari en paper. Crec que no serà així, sinó que tot plegat ens ajudarà a transformar el paper. La força de l'editorial conjunt dels dotze diaris catalans sobre l'Estatut ve del fet que ho fessin dotze diaris de paper. Si ho haguessin fet tres ràdios i quatre televisions no hauria tingut ni la mateixa força ni el mateix impacte. Ja els agradaria a Itàlia, França o els Estats Units tenir nostres capçaleres! Són capçaleres molt ben fetes, amb tradició, amb anys al darrere, prestigi i credibilitat, que és el que busquem els mitjans per diferenciar-nos. Per tant, la solidesa del paper ens demostra que és molt lluny de desaparèixer. Al contrari, en reforça la importància.

MC- Jo diferenciaria entre diari de paper i periodisme escrit. El diari digital és escrit i, per tant, aquest no desapareixerà. Ara, el diari en paper crec que sí que ho farà. És un arcaisme i discrepo d'en Xavier. Ell parla del prestigi i la tradició de les capçaleres, però això també es pot traslladar a una pàgina digital.

XB- Són coses complementàries.

MC- O no. Perquè nosaltres escrivim en un ordinador un article que va a una maquinària infernal com és la impremta, d'on surten uns paquets de diaris que uns senyors relliguen amb uns cordills, fan un albarà que posen en un camió que va fins a Tortosa, on porten el diari a un quiosc. Allà una persona el compra per després, a casa seva, llegir l'article que he escrit dotze hores abans! I com que no li agrada es posa a l'ordinador on, sense passar per tots aquests processos, em contesta. Això no té cap sentit! Si puc connectar-me amb aquest senyor directament a través de l'ordinador, perquè haig de passar per tot això? Perquè el lector pot donar-me una resposta immediata al que la maquinària convencional ha trigat dotze hores a fer-li arribar? El paper està esdevenint arcaic i la gent valora més i més la immediatesa.

XB- La gent vol totes dues coses. És un procés complementari que transformarà la premsa en paper en una premsa més opinativa i valorativa i que potser enlloc de costar un euro i deu cèntims en costarà dos. És cert que hi ha un camió que porta el diari fins a Tortosa, però penso que allà la persona en qüestió continuarà sortint al carrer perquè li toqui l'aire i comprarà el diari per llegir-se'l tranquil·lament on vulgui, cosa que no pot fer amb l'ordinador, que no se'l pot emportar al lavabo.

MC- Ja ha sortit el llibre electrònic, que te'l pots posar a la butxaca!

XB- Sí, però, tot i això, crec que el suport del paper no morirà, sinó que es transformarà, encara que pel camí s'hi quedaran moltes capçaleres. I com diuen els nord-americans, els primers a desaparèixer seran els que no siguin ni carn ni peix, mentre que aquells que es mullin, interpretin i valorin, continuaran tenint el seu públic. Serà una premsa més opinativa amb articles més llargs i tractats amb profunditat.

MC- Però també pots tenir-ho al web.

XB- A Internet tenen calculat que com més llarg és l'article, menys es llegeix.

MC- De totes maneres, el problema és que encara no hem sabut trobar el mitjà de guanyar diners amb els diaris digitals.

Després d'uns anys en què els diaris han donat molts beneficis, ara es viu una davallada de la publicitat i aquesta tampoc acaba de passar-se al web, on s'ofereix gratuïtament el mateix producte que en la versió en paper. Es parla de micropagaments, subscripcions digitals, etc. Creieu que funcionarà?

XB- No està malament pagar per Internet, encara que sigui poc, per diferenciar-nos. Perquè els mitjans hem perdut la gestió de la informació. Qualsevol persona sense cap criteri periodístic pot escriure una informació a la Xarxa o publicar la fotografia d'un president del Barça en una discoteca. Què ens diferencia de la resta? La credibilitat. I això t'ho dóna la capçalera i potser també l'euro que pagues al quiosc o els tres euros de subscriure't a un mitjà digital.

MC- El problema és que a la gent ara no li agrada pagar. Tot ha de ser gratuït: la música, el cinema, la informació, etc. I per no pagar anirà a altres canals, a pàgines sense cap mena de credibilitat. Així que tenim un problema. Un altre problema és que la publicitat ja no tornarà al format paper.

Abans heu citat l'editorial conjunt. A Madrid, va sorprendre que dotze diaris es possessin d'acord perquè allà estan molt barallats els uns amb els altres.

XB- Estan molt barallats, però l'ABC, El País, El Mundo i La Razón podrien arribar a fer-ho si les consultes populars anessin de debò i es fes un referèndum sobre la independència. Llavors potser l'editorial conjunt el veuríem allà.

Us han sorprès les crítiques dels mitjans arran de l'editorial?

XB- No em sorprèn res del que vingui de Madrid i faci referència a la unitat d'Espanya, un tema que els treu de polleguera.

MC- Però és que a Madrid, a excepció d'El País, els altres diaris busquen el mateix espai, els mateixos lectors.

XB- A veure qui aixeca més la bandera d'Espanya.

MC- Exacte, per esgarrapar lectors. El Mundo havia de reaccionar així. Hi havia un buit i van saber omplir-lo, perquè a Catalunya no tothom es partidari de l'editorial conjunt i ells es feren portaveu d'aquesta gent. I això passa tant per motius polítics i ideològics com comercials.

A la capital va sorprendre que alguns mitjans, que no tenien per sobiranistes, es posicionessin tan clarament.

XB- És un editorial de mínims comuns denominadors del qual un percentatge molt alt de la població d'aquí no en té cap dubte. És un clam que després de tres anys per elaborar un Estatut que van rebaixar al Congrés ara tinguem tres anys més l'espasa de Dàmocles del Tribunal Constitucional, que pot retallar aspectes bàsics. La nostra realitat la sabem nosaltres, que no ens vinguin de fora a dir-nos el que ells no saben! Perquè de la vintena de denúncies a les escoles per temes lingüístics dels últims anys el Departament d'Educació ha donat resposta a divuit casos.

MC- Cap dels dotze diaris subscrivia exactament tot l'editorial, però estem parlant d'un Estatut que han votat els ciutadans i el Parlament, en què quasi tots els partits hi van votar a favor! Així que els diaris es van fer ressò no tan sols d'un estat d'ànim, sinó també d'una realitat política com és que l'Estatut ja havia estat votat.

Abans parlàveu de credibilitat. Quan alguns programes d'humor treuen les barbaritats que diuen certs periodistes o en tertúlies madrilenyes, això afecta la credibilitat de la professió?

XB- Ens fa mal col·lectivament. A la Curry Valenzuela els pocs que se la miren se la creuen i els referma les idees sobre el que passa aquí. I això dol. I sobre els programes d'humor d'aquí que ensenyen aquelles realitats d'allà, crec que la construcció nacional de Catalunya passaria també per buscar els nostres referents, universos mediàtics propis, i que programes televisius com *Alguna pregunta més* se centressin molt més en l'univers polític i mediàtic català que no pas en Madrid.

MC- Totalment d'acord. Estem excessivament atents al que diu Jiménez Losantos. Cadascú es crea el seu espai comunicacional i si Espanya vol crear aquest espai i ens veuen d'aquesta manera, doncs ja s'ho faran! Nosaltres hem creat el nostre, veiem el món, Espanya i Catalunya de la nostra manera. I això forma un país, ja que Catalunya també són els seus mitjans de comunicació.

XB- Més que res perquè portem cinc-cents anys dient que ja s'ho faran.

MC- Ens van fent independents perquè cada cop ens van allunyant més. Sempre dic que seran ells que ens faran fora. Hi haurà un dia que diran: "Nois, no ens entenem gens i ja ens espavilarem nosaltres pel nostre compte!"

XB- Com bé deia en Manel, alguns mitjans de Madrid han trobat el seu nínxol. Això ven. Perquè recollir quatre milions de signatures contra l'Estatut és una passada! Són un fotimer de signatures! I que Ciutadans del no-res aconsegueixi 75.000 vots i tres diputats al Parlament gràcies a uns editorials matinals de Losantos a la COPE i el suport d'El Mundo té molt de mèrit mediàtic. Fins i tot, fa por que tan sols amb el suport d'aquests dos gegants mediàtics s'aconseguís una cosa com aquesta. Encara que en el fons són tres diputats i és simbòlic.

Davant del delicat panorama de la professió, agreujat per la crisi econòmica, els periodistes estem actuant prou units?

XB- Deu n'hi do com n'estem d'units, i com el sentiment de gremi cohesionava prou el Col·legi. No conec altres col·legis professionals, si bé a mi em fa l'efecte que anem prou a l'una. Potser hauríem de fer més coses conjuntes per fer-lo respectar encara més, tot i que quines o si hem de fer-ho des d'aquí o des de les facultats de Periodisme, ara que n'hi ha tantes i de tan bones.

MC- Hi ha temes que clamen al cel i en els quals ens hem de posicionar com a Col·legi. No podem fer cada dia un editorial conjunt, així que necessitem una representació professional que es posi davant de determinats temes. Respecte a les facultats, el que han de fer és que la gent agafi afició a ser periodistes de carrer, anar als llocs. Res de fer les coses per telèfon, hem de mirar a la cara, perquè la cara de les persones és importantíssima i ens aporta informació. I no veig a les facultats l'encomanament de l'entusiasme per informar de debò.

XB- En canvi jo he vist vocació i ganes en tots els becaris que m'han arribat a RAC1, a l'Avui i a TV3.

MC- Llavors, ho diré d'una altra manera: que les redaccions no matin la il·lusió dels nanos que vénen de la facultat.

Al darrer número de CAPÇALERA explicàvem que la majoria dels estudiants de Periodisme no compren el diari.

MC- Ja els suspendrà la vida.

XB- Ja s'ho trobaran. El percentatge dels que sortiran i exerciran com a periodistes segurament ja van a la facultat amb el diari sota el braç.

MC- El que passa és que molts tenen referents televisius i es pensen que mirant la televisió ja en tenen prou.

XB- Parlem de televisió!

MC- Parlem-ne, però jo no la miro gaire.

XB- Però saps què és la *pena de telediario* i aquestes coses, no? És impresentable que alguns facin del telenotícies un espectacle de succés rere succés on la ciència pràcticament no té cabuda, a no ser que neixi un bebè amb set caps. També la política cada vegada hi té menys espai. Es fa la informació en funció dels índexs d'audiència. Com diuen els anglesos "If it bleeds it leads", és a dir, si sangoneja, lidera. I tot no s'hi val. En el cas d'aquell presumpte violador d'una menor de Tenerife que al final no ho era, un periodista d'una agència fins i tot incitava una persona perquè l'insultés i així ell tenia un pla televisiu excepcional.

MC-Hi ha una pel·lícula, *El gran carnaval*, de Billy Wilder, on una noia ha caigut en un forat i el periodista intenta que no la salvin, perquè mentre ella està al forat ell té la notícia.

XB- També voldria parlar del zàping, que ens provoca una societat accelerada on es va perdent el sentit de la pausa i la reflexió. Aquesta capacitat mental que tenim per mirar vuit coses a l'hora ens ho accelera tot molt. Ara, quan anem a veure un Shakespeare al teatre, el tempo de la narració se'ns fa feixuc de suportar, acostumats com estem a *Ventdelplà* o a *Sin tetas no hay paraíso*. I tot això em reforça l'argument que la premsa de paper, d'informació de profunditat i opinativa, té el seu públic. Progressivament és un públic més escàs, però el té i el mantindrà perquè la gent seguirà necessitant fugir d'aquesta cultura del zàping, necessitarà una reflexió i pausa.

"Se sabrà tot", algun dia?

XB- És el que hem de valorar els periodistes, que se sàpiga tot i denunciar-ho abans que no ho faci la fiscalia de torn.

MC- Tot no se sabrà mai, però intentem arribar-hi. Hi ha una pel·lícula, també de Wilder, com és *Primera Plana* que resumeix el que hem dit fins ara. Hi ha un moment, al jutjat, que s'escolten uns trets i els periodistes pregunten què ha passat. "Ara mateix faré una roda de premsa i us ho explicaré", diu el xèrif. I els periodistes van a la roda de premsa, excepte en Jack Lemmon que veu passar la dona de fer feines amb una galleda que té un foradet de bala. Ell la segueix, la porta a una habitació i li pregunta què ha passat. Això és una lliçó de periodisme!

***Xavier Bosch** (Barcelona, 1967). Llicenciat en Ciències de la Informació per la UAB, ha treballat en ràdio, televisió i premsa. Actualment, dirigeix el programa *Àgora* de TV3, on va arribar després d'una breu etapa com a director de l'Avui. També havia estat cap de programes de RAC1, emissora on va ser responsable de *Primer Toc*, *Cafè Baviera* i *El món a RAC1*. A TV3, havia dirigit *Un tomb per la vida* i *Aquest any, cent!* i va guanyar un Ondas per *Alguna pregunta més* a Catalunya Ràdio. Ha escrit obres de narrativa, una novel·la juvenil i una peça de teatre (*Culékulé*). Al desembre va obtenir el 40è premi Sant Jordi amb la novel·la *Se sabrà tot*.

***Manuel Cuyàs** (Mataró, 1952). Llicenciat en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona. Gestor cultural a l'Ajuntament de Mataró i, més endavant, a Olimpíada Cultural del 1983-1992. Va aprendre l'ofici en publicacions locals del Maresme. Va ser fundador i redactor d'El Maresme i del Mataró escrit, director de l'edició del Maresme d'El Punt. Des del 2003, és director adjunt d'aquest rotatiu de Barcelona. Ha publicat llibres com *Mataró, una ciutat*, *Mataró sota teulada* i la novel·la *Taques al marge*. En els darrers anys, ajuda Jordi Pujol a elaborar les seves memòries, de les quals ja s'han publicat *Memòries (1930-1980)* i *Temps de construir (1980-1993)*.